

Dlaczego faszyzm nie jest lewacki

B. Piżmak

11 sierpnia 2018

Spis treści

Nacjonalistyczne korzenie	3
Kult siły	4
Różne cele	5

Faszyzm przez wielu publicystów prawicowych nazywany jest ruchem lewicowym lub wręcz lewackim. Celem takiego zabiegu retorycznego nie jest precyzyjne sklasyfikowanie tego ruchu politycznego. Publicyści prawicowi stosują ten zabieg bowiem do zagmatwania pojęcia „lewica” i oddzielenia go od rzeczywistej treści głoszonej przez socjalistów/ek i anarchistów/ek. Zamiast faktycznego przekazu lewicowego tworzy się skojarzenie „lewactwa” ze wszystkim co złe. Nazywanie faszyzmu nurtem lewicowym nie jest przykładem dyskursu naukowego ale chwytem politycznej propagandy, mającej na celu wyeliminowanie przeciwników ideowych z dyskursu publicznego.

Jeśli chcemy stwierdzić, czy faszyzm jest ruchem lewicowym, należy zacząć od określenia czym jest lewica. Warto pamiętać, że pojęcia „lewica” i „prawica” na przestrzeni dziejów zmieniały swoje znaczenie, jednak od czasów Marksa i Bakunina za lewicę uważa się te ruchy, które dążą do egalitaryzmu społecznego, równości gospodarczej i zniesienia hierarchii społecznej.

„Tym co wyróżnia myślicieli/ek lewicowych (i lewe skrzydło w prawicowych ruchach) jest w pierwszym miejscu ich głębsza aniżeli płytsza interpretacja politycznych i społecznych idei równości oraz ich redystrybucyjnych i innych implikacji dla współczesnych działań i polityki.” (Steven Lukes, *The Cambridge History of Twentieth-Century Political Thought*).

Równość i brak hierarchii są centralnymi tematami pism myślicieli/ek lewicowych. Niektórzy prawicowi publicyści uważają, że lewicowość jest jednoznaczna z rewolucjonizmem. Jest to błędne przekonanie z dwóch powodów. Po pierwsze rewolucja nie musi mieć wcale lewicowego celu. Rewolucyjny charakter mogą mieć też działania liberałów (np. rewolucja amerykańska, czy rewolucja w Portugalii w 1820) i prawicowych nacjonalistów.

Po drugie istnieje lewica nierewolucyjna. Taka jest bogata tradycja socjaldemokracji i ruchu zielonych. Również w ramach anarchizmu funkcjonują odłamy nierewolucyjne jak idea działania bezprzemocowego Proudhona, koncepcja znowy powszechnej Abramowskiego, czy kooperatywizm Orsetti. Zatem fakt, że faszyzm ma charakter rewolucyjny nie oznacza automatycznie, że jest lewicowy. Rewolucyjna metoda może bowiem służyć celom zdecydowanie nielewicowym.

Nacjonalistyczne korzenie

Jako argument za lewicowością faszyzmu przytaczany jest fakt, że część twórców włoskiego ruchu faszystowskiego pierwotnie działała w organizacjach socjalistycznych i syndykalistycznych. Jednak doktryna, którą stworzyli ideowo bazuje na nacjonalizmie.

„Podstawę ideologii włoskich faszystów stanowiła centralna rola narodów w biegu dziejów. Mieli oni świadomość, że naród jest pojęciem z kategorii mitycznych a nie rzeczywistych. (...) W takiej doktrynie jak faszystowska nie ma

miejsca na subtelności jakie wiążą się z demokracją. Humanitaryzm był tu zwyczajnie nie na miejscu. Za główny cel uznano pracę na rzecz wielkości Narodu. Środkiem służącym temu celowi miało być państwo, mobilizujące wszystkie siły polityczne moralne i ekonomiczne.” (W. Laqueur, *Faszyzm Wczoraj Dziś i Jutro*, s. 43)

Wielu historyków idei wskazuje, że faszyzm jest ideologią trudną do sklasyfikowania. Jacek Bartyzel określa faszyzm jako ideologię „hybrydową” a Stanley G. Payne jako „eklektyczną”. Faszyzm jest bowiem ruchem czerpiącym z wielu źródeł. Ideologia faszyzmu opiera się na sformułowaniach mało precyzyjnych często wzajemnie sprzecznych. Faszyzm często klasyfikowany jest poprzez negacje. Faszyści są przeciw liberałom, przeciw komunistom i przeciw konserwatystom. Sami siebie określają jako „trzecią drogę” i takiej nazwy używają też dzisiejsze ruchy neofaszystowskie.

„Faszyzm był w decydującym stopniu zakorzeniony w antyliberalnym, antydemokratycznym i antyoswieceniowym nurcie sprzed 1914 r. który wykraczał daleko poza oficjalny nacjonalizm. Taką atmosferą sprzyjała ideologii będącej jednocześnie burżuazyjną i antyburżuazyjną, odrzucającą racjonalizm i indywidualizm społeczeństwa liberalnego oraz samozadowolenie konserwatystów. Nadrzędną wartością faszystów nie było pomnażanie ludzkiej pomysłowości lecz walka i przygoda. (..) Faszyzm wyrażał podziw dla natury – takiej jak ją widział – dla siły fizycznej, brutalności i barbarzyństwa. To był bunt młodości przeciw filisterstwu, rewolta przeciw mierności, zachowawczości, tolerancji i dekadencji. Faszyści chcieli stworzyć nowego człowieka i nową cywilizację”.(W. Laqueur, s. 44)

Kult siły

Faszyzm jednoznacznie wiąże się z imperializmem i militarystką, które mają przyczynić upadek społeczeństwa. Celem faszyzmu jest odrodzenie narodu i jego ekspansja.

„(Faszyzm to) obsesja na punkcie upadku społeczeństwa, poniżenia i bycia ofiarą oraz poprzez kompensację tego skupienie się na kulcie jedności, siły i czystości, dzięki którym masowa partia nacjonalistycznych bojówkarzy działająca w niełatwej lecz efektywnej współpracy z tradycyjnymi elitami, odrzuca wartości i dążenia demokratyczne dzięki zbawczej przemocy. Bez etycznych i prawnych ograniczeń dąży do wewnętrznego oczyszczenia i zewnętrznej ekspansji”. (Robert Paxton, *The Anatomy of Fascism*)

Podziw dla siły fizycznej kult młodości są widoczne w głoszonych przez współczesnych polskich neofaszystów i wielu narodowców hasłach takich jak „Sport, zdrowie nacjonalizm”, „Idzie nowe pokolenie”, czy „Młodość, Wiara, Nacjonalizm”. Faszyści w swoich przemowach i tworzonej kulturze wyrażali kult siły i męskości oraz pogardę dla słabych. Stoi to w sprzeczności z lewicową ideą solidaryzmu społecznego.

Różne cele

Nurty lewicowe jak socjalizm i anarchizm są skupione na celach ekonomicznych, na budowie społeczeństwa egalitarnego zarówno politycznie jak i ekonomicznie. Zdecydowana większość pism Marksa, Luxemburg, Kropotkina, Goldman, czy Abramowskiego poświęcona jest zagadnieniom gospodarczym. Faszyzm natomiast za najważniejszy uznał cel nieekonomiczny. Ruch ten według jego ideologów ma odzwierciedlić spirytualistycznego „ducha narodu”. Tę myśl wyrażał sam Mussolini przed marszem na Rzym:

„Stworzyliśmy nasz mit. Mit to wiara i namiętność. Nasz mit dotyczy Narodu i temu mitowi i jego potędze podporządkujemy wszystko inne.”

Cel stawiany w doktrynie faszystowskiej wyraźnie kontrastuje z celem, jaki stawiają sobie ruchy lewicowe. Centralnym punktem analiz marksistek/ów i anarchistek/ów jest konflikt klasowy. Również partie socjaldemokratyczne jako swój główny cel polityczny wskazują zmniejszanie nierówności gospodarczych poprzez demokratyczne reformy.

Faszyzm natomiast albo całkowicie neguje teorię konfliktu klasowego, albo uważa ten konflikt za nieistotny. Podstawą faszystowskiego opisu świata jest interes narodu, w obliczu którego różne klasy społeczne działają solidarnie. Z tego powodu faszyzm uważa lewicę za swojego wroga. Odrzucenie zagadnienia walki klas i nacisk na ideę narodu to podstawy zaklasyfikowania faszyzmu jako ideologii prawicowej.

„Faszyzm to grupa ideologii i praktyk, które plasują Naród definiowany w ekskluzywnych terminach biologicznych, kulturowych i/lub historycznych ponad wszelkie inne źródła lojalności oraz kreuje zmobilizowaną narodową wspólnotę. Faszystowski nacjonalizm jest reakcyjny ponieważ jest przeciwnikiem socjalizmu i feminizmu, które uważa za nadające priorytet klasom społecznym i płci a nie narodowi. Z tego powodu faszyzm jest ruchem skrajnie prawicowym.” (Kevin Passmore, *Fascism: A Very Short Introduction*).

Podsumowując, faszyzm bywa klasyfikowany jako unikatowa ideologia łącząca wątki lewicowe i prawicowe oraz zawierająca oryginalną narrację „duchowości” i kultu siły. Jednak zdecydowane odrzucenie przez faszystów teorii konfliktu klas oraz skupienie się na idei narodu powoduje, że faszyzm nie jest ruchem lewicowym, a bliżej mu do nacjonalistycznej i liberalnej prawicy.

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

B. Piżmak
Dlaczego faszyzm nie jest lewacki
11 sierpnia 2018

warszawskafa.bzzz.net

pl.anarchistlibraries.net